

RDEČI PRAPOR

Glasiło jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10/40 K, za pol leta 5/20 K, za četrt leta 2/60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Poslanecima številke 10 v.

Reklamacije so poštne prepla. Ne frankirana pisma se ne sprejema. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Knjižna politika (sivna 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

98. številka.

V Ljubljani, v sredo, dne 9. decembra 1908.

Leto XI.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo Rdečega Prapora, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate t. d.: Upravništvo Rdečega Prapora, Ljubljana, Dunajska cesta številka 20.

Za deželnozborske volitve.

Kandidat je jugoslovanske socialno-demokratske stranke v splošni kuriji za kranjski deželni zbor so:

Za mesto Ljubljana:

Etbin Kristan,
pisatelj v Ljubljani.

V ljubljanski okolici:

Josip Petrič,
strojevodja v Ljubljani.

V okraju Radovljica, Kranjska gora, Tržič:

Franco Bartl,

upravitelj, načelnik okr. bol. blagajne v Ljubljani.

V okraju Kranj, Škofja Loka:

Josip Petrič,
strojevodja v Ljubljani.

V okraju Vrhnika, Logatec, Idrija, Cerkljani:

Ivan Straus,

poslovodja in obč. svetovalec v Idriji.

V okraju Postojna, Senožeče, Ilirska Bistrica, Vipava, Lož:

Josip Novak,
železničar v Spodnji Šiški.

V okraju Litija, Višnja gora, Radeče:

Mihael Čobal,

vodja kons. društva v Zagorju.

V okraju Kočevje, Ribnica, Vel. Lašče, Žužemberk:

Franco Bartl,

upravitelj, načelnik okr. bol. blagajne v Ljubljani.

V okraju Metlika, Rudolfovo, Črnomelj:

Franco Schiffrer,

skladiščni mojster v Rudolfovem.

V okraju Krško, Kostanjevica, Mokronog, Trebnje:

Etbin Kristan,

pisatelj v Ljubljani.

V okraju Kamnik-Brdo:

Etbin Kristan,

pisatelj v Ljubljani.

Volilci! Pazite, da zapišete ime točno in pravilno, da se ne izgube glasovi po nepotrebnem.

Vsi sloji prebivalstva.

Na seji kranjskega deželnega zbora 27. marca 1908 so podali poslanci dr. Šustersič, dr. Tavčar, baron Schwegel in tovariši sledeči nujni predlog:

«Deželni zbor skleni:

Deželni red in deželni volilni red se imata spremeniti v tem smislu, da se omogoči vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi.»

To je bila direktiva, katero je dobil ustavni odsek kranjskega deželnega zbora za osnovo novega volilnega reda. Omogočiti sodelovanje vseh slojev prebivalstva je bila naloga volilne reforme in v tej nalogi je bilo opravičenje nepopolne reforme; zaka-

ože slovenski stranki, ki sta se ponovno pred vso javnostjo obvezali za splošno in enako volilno pravico, sta potrebovali vsaj navidezno etično opravičenje, da sta opustili boj za tako volilno pravico. Če bi dobili vsi sloji prebivalstva možnost, sodelovati v deželnem zboru, bi morali oni, ki so bili prej povsem brezpravni, priznati dobro voljo vladajočih strank in sprejeti reformo kot važen obrok na račun.

Kako je ustavni odsek rešil svojo nalogo? Izdelal je reformo, ki obsega:

1. Ustanovitev splošnega volilnega razreda z 11 mandati;

2. Pomnožitev deželnega odbora z enim prisednikom, ki ga volijo poslanci splošnega volilnega razreda;

3. Pomnožitev ljubljanskih mandatov v volilnem razredu mest in trgov od 2 na 4;

4. Ločitev Ribnice od volilnega okraja Kočevje—Ribnica in priklopitev k volilnemu okraju slovenskih dolenskih mest.

Socialnega pomena je edino prva točka in tudi poročilo ustavnega odseka deželnemu zboru naglašja, da leži v tej točki težišče cele reforme. V njej je torej treba iskati, kako je odsek izvršil svojo nalogo, omogočiti vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi.

Šustersičevo poročilo je dejalo:

«Po splošnem volilnem razredu pride v volilnem sistemu našega deželnega zbora vsaj deloma moderno načelo splošne in enake volilne pravice do veljave.»

Površnemu opazovalcu bi se zdelo, da govori poročilo resnico, treba je pa le nekoliko kritičnega duha, pa se spozna, da je v tem stavku resnica postavljena na glavo. Po splošnem volilnem razredu ne prihaja načelo splošne in enake volilne pravice ne popolnoma, ne deloma do veljave, ampak to načelo je po splošnem volilnem razredu, vpeljanem poleg privilegiranih razredov kratkoma uničeno. Trditve se izreče lahko; ampak težko bi bilo dr. Šustersiču, dokazati kar je trdil.

Splošna kurija — tega tudi člani pokojnega ustavnega odseka ne morejo vtajiti — vpeljuje pluralno volilno pravico. Splošna kurija daje članom privilegiranih razredov še en glas povrh tistih, s katerimi so že volili v veljave, v mestni ali pa v kmetijski kuriji. Pluraliteta in enakost se pa izključujeta tako kakor se uničujeta ogenj in voda. En glas ne more biti enak dvema ali pa trem glasom. O enakosti torej ni govora in Šustersičevo poročilo, katero je podpisal tudi dr. Krek kot načelnik ustavnega odseka, je govorilo neresnico.

Toda z vsemi trditvami svojega poročila ni ustavni odsek povedal, kako je izvršil nalogo, ki jo je dobil od deželnega zbora. Odseku je bilo naročeno, izdelati volilni red, ki omogoči vsem slojem prebivalstva sodelovanje pri deželni zakonodaji in upravi. Kdor zna pravilno čitati in vsaj nekoliko misliti, razume, da upravlja deželo in ji daje zakone deželni zbor; predpogoj sodelovanja pri deželni zakonodaji in upravi je torej zastopstvo v deželnem zboru. Volilna reforma je torej morala omogočiti vsem slojem prebivalstva zastopstvo.

Kateri sloj je doslej izključen od tolikokrat navedenega sodelovanja. Odgovor je enostaven: Delavci. Vsi ostali sloji so že imeli svoje volilne razrede in so v teh razredih lahko volili svoje poslance. Bilo je torej potrebno, se delavskemu sloju omogočiti, da pride do deželnozborskega zastopstva in do sodelovanja pri deželni zakonodaji

in upravi. Naj se ne pozabi: To nalogo je dal ustavnemu odseku deželni zbor. In odsek jo je izpolnil tako, da je vpeljal pluralno volilno pravico in vzela delavcem možnost, priti do svojega zastopstva.

Ta namen je bil popolnoma jasan; za to pričajo razdelitev volilnih okrajev, ki se vjemajo z državno-zborsko volilno geometrijo. S to razdelitvijo so klerikalci in liberalci upali, zaprečiti delavstvu vstop v deželni zbor.

Namesto, da bi bil odsek omogočil vsem slojem deželnozborsko sodelovanje, ga je torej zabil in deželni zbor sam je bil za to reformo tako navdušen, da jo je sprejel skoraj brez debate. Bolj egoistično strankarske politike si ni moči misliti.

Od volilcev splošnega volilnega razreda je zdaj odvisno, ali pritrdijo temu čednemu političnemu oropanju delavstva, ali pa korigirajo greh deželnozborskih strank. Če ima večina volilcev še kaj čuta za to, da so delavci važen del naroda, ki ima pravico, povzdigniti svoj glas za svoje vitalne interese, tam kjer se izdelujejo zakoni njegove dežele, bo popravila egoistično hibo deželnozborskih strank in bo glasovala za kandidate socialno-demokratske stranke.

Socialno zavarovanje.

Preden se je Beckova vlada poslovila, je izpolnila obljubo, storjeno v zadnjem zasedanju državnega zbora na zahtevo socialno-demokratskih poslancev: Predložila je državnemu zboru zakonski načrt o «socialnem zavarovanju». Parlament takrat — dne 3. novembra — sicer še ni bil sklican, toda Beck se je hotel posloviti tako, da zapusti še njegova zadnja ura prijeten spomin, kakor o svojem času grof Taaffe, ki je padel zaradi svoje volilne reforme in kakor pozneje Koerber, ki je ob slovesu predložil «programa za starostno in invalidno zavarovanje delavcev».

Vsakakor — državni zbor ima sedaj odločevati o novem zakonu in socialni demokratje so že vložili nujen predlog, da se prepreči novo zavlačenje važnega vprašanja. Načrt, ki ga je izdala Beckova vlada, je zelo obširen in se razlikuje od navadnega avstrijskega zakonodajnega dela v tem, da ne krpa starega, temveč hoče izvršiti nekaj povsem novega. A če je to hvalevredna stran načrta, se še ne more reči, da bi bilo celotno delo enako hvalevredno. Poleg mnogih koristnih strani, ima osnova tudi prav slabe in delavstvo se bo moralo še prav krepko boriti izven parlamenta, njegovi zastopniki pa v parlamentu, da se prepreči škoda, ki bi bila za delavce neizogibna, če bi se zakon sprejel brez važnih izprememb.

V novem zakonu se združuje dvoje nasprotij, značilnih za avstrijski sistem: Na eni strani se plačuje dolg, ki je že davno zapadel, na drugi se pa izvršuje poskus, ki še ni storjen v nobeni državi. Vpeljuje se zavarovanje delavcev, ki je v raznih državah že davno vpeljavano in celo že nekočkrat reformirano, obenem se pa vpeljuje zavarovanje samostalnih, katerega doslej še ni nikjer.

Delavstvo seveda ne zameri državi, da hoče poskrbeti tudi za stara leta malih obrtnikov in kmetov, pač pa ji sme zameriti, da je cela desetletja zavlačila zavarovanje delavstva. Če hoče zdaj končno saldirati račun, pa treba dobro pogledati, na kakšen način se ima zgoditi to.

Zakon zahteva važne spremembe glede na bolniško in nezgodno zavarovanje, na novo pa vpeljuje zavarovanje za starost in onemoglost. Za vdove in sirote določa načrt

enkratne odpravnine; o trajnem zavarovanju vdov in sirot, kakor ga že davno zahteva socialna demokracija, ni govora.

Za samostalne, katerih letni zaslužek ne presega 2400 kron ali pa ki nimajo več kakor po dva mezdna delavca izven svoje družine, se določa starostno zavarovanje.

Najvažnejše določbe novega zakona so sledeče: Bolniško zavarovanje.

Za slučaj bolezni se imajo poslej zavarovati skoraj vsi mezdni delavci, potem domači delavci in posli. Tudi poljedelski in gospodarski delavci, ki so bili doslej izključeni, se imajo zanaprej zavarovati.

Dočim se je doslej plačevala bolniška podpora največ dvajset tednov, se raztegne v bodoče izplačevanje bolnišnice na celo leto. Podpora se ne odmerja več na podlagi «v okraju navadne» dneve, temveč se razdele udje v deset mezdnih razredov; bolni člani imajo dobivati v najnižem razredu po 40 vinarjev, v najvišem po 4 krone na dan, nadalje kakor doslej zdravnik, porodno pomoč, zdravila in ostala zdravilna sredstva. Podpora porodnic bo enaka poldrugi bolniški podpori in se lahko izplačuje že pred porodom. Vslužbenci, ki imajo več kakor 200 kron mesečne plače ne bodo morali biti več obligatorično zavarovani.

Vlada namerava omejiti samoupravo delavcev v bolniških blagajnah, o čemur se še posebej zmenimo.

Zavarovanje za nezgode.

Zavarovalnice za nezgode so že davno potrebne saniranja. Novi zakon izkusa doseči ta cilj tako, da se velik del stroškov, ki so jih imele zavarovalnice, zvali na bolniške blagajne. Namesto zavarovalnic bi zanaprej imele bolniške blagajne skrbeti za okrevanje ponesrečenih ter jih eventualno podpirati celo leto. Na ta način bi si zavarovalnice prihranile velik del svojih izdatkov. Vlada hoče, dokler je le mogoče preprečiti, da bi se povečala bremena podjetnikov za ponesrečene delavce.

Zavarovanje za nezgode se ima izboljšati za delavce, ki postanejo popolnoma nesposobni za delo in razširiti se ima krog svojcev, ki dobe rente. Tuintam se rente tudi nekoliko zvišajo; za take ponesrečence, ki se ne morejo oskrbovati sami, se lahko zvišajo na poldrugi znesek dosedanje najvišje rente. Končno bodo tudi podjetniki prisiljeni, voditi liste o mezdah.

Zavarovanje za starost in onemoglost.

Načrt vlade določa zavarovancem sledeče pravice:

Delavec dobi starostno rento, čim doseže 65. leto. Ako postane pred tem časom nesposoben za delo, dobi invalidno rento. Samostojni zavarovanci dobe s 65. letom starostno rento; invaliditetne rente ni zanje.

Višina rente je odvisna od tega, koliko in kako dolgo se je vplačevalo. Če zavarovaneec umre, dobe vdova in otroci enkratno odpravnino. Zavarovanim ženskam se v slučaju možitve lahko povrne polovica vplačanih zneskov.

Delavci so razdeljeni v plačilne razrede in sicer:

Razred:	Tedenski zaslužek:
I.	do 4 K 80 vin.
II. a.	nad 4 K 80 vin. do 7 K 20 »
II. b.	7 » 20 » » 9 » 60 »
III. a.	9 » 60 » » 12 » — »
III. b.	12 » — » » 14 » 40 »
IV. a.	14 » 40 » » 19 » 20 »
IV. b.	19 » 20 » » 24 » — »
V. a.	24 » — » » 30 » — »
V. b.	30 » — » » 36 » — »
VI.	36 » — » » — » — »

Za zavarovanje se plačujejo tedenski prispevki in sicer polovico podjetnik, polovico pa delavec. Prispevki znašajo:

V plačilnem razredu:	Prispevek na teden.
I.	12 vin.
II. a.	24 »
II. b.	24 »
III. a.	36 »
III. b.	36 »
IV. a.	48 »
IV. b.	48 »
V. a.	60 »
V. b.	60 »
VI.	72 »

Za vsako rento, ki se ima izplačati, prispeva država 90 kron. Rente znašajo:

V razredu	Renta po letih				
	4	10	20	30	40
I.	124.80	132	144	156	168 kron
II. a in b	159.60	174	198	222	246 »
III. a in b	194.40	216	252	288	324 »
IV. a in b	229.20	258	306	354	402 »
V. a in b	264.—	300	360	420	480 »
VI.	298.80	342	414	486	558 »

Samostalni plačujejo po 1 krono na mesec, dobé pa po 4 letih 159.60 kron
» 10 » 174.— »
» 20 » 198.— »
» 30 » 222.— »
» 40 » 246.— »

Če pride delavec v višji plačilni razred, se zvišajo tedenski doneski, s tem pa tudi znesek rente.

Razdelitev zavarovancev.

Vsi zavarovanci so razdeljeni v dve skupini: I. Nesamostalni.

Obligatoričnemu zavarovanju so podvrženi: Industriálni, obrtni, poljedelski delavci, dninarji, posli, sodelavni člani družine, vajenci, domači delavci, hišni učitelji, hišne šivilje, hišne perice, postrežnice i. t. d. Število teh zavarovancev bi znašalo približno šest milijonov. Dolžnost zavarovanja začne s 16. letom. Izvzeti so taki, ki so že obnemogli in osebe nad 60. letom ter oni, ki imajo mesečne plače nad 200 kron ali letne plače nad 2400 kron.

II. Samostalni.

Zavarovan mora biti vsak lastnik obrtniškega ali drugega pridobniškega podjetja ter vsak lastnik poljedelskega ali gozdarskega obrata. Izvzeti so oni, ki imajo čez 2400 kron letnega dohodka ali pa ki redno vposlujejo več kakor dva mezdna delavca razven članov svoje družine.

Dalje.

Univerza v Trstu.)

V Avstriji živeči Italijani zahtevajo že dlje časa od avstrijskih vlad, da se jim da italijanska univerza. Avstrijske vlade so v principu priznale opravičenost te zahteve in je le rešiti vprašanje, v katerem avstrijskem mestu naj se ustanovi to vseučilišče.

Na dunajski univerzi so se laški dijaki sprli z nemškimi in streljalo se je z revolverji. To je gotovo velika podivjanost. Ali dosti pameti je v tem. Doli na slovanskem jugu nekaj tli, vojske se je bati spomladi. Zdaj se morajo naši državniki izogibati vsemu, kar bi motilo prijateljsko zvezo z italijansko državo. Vzrok vojske se med Avstrijo in Italijo lahko najde. Treba je par Lahov kje v Trstu, Dalmaciji preteptati in ogenj je v strehi. Lahi bodo dobili svojo univerzo v Trstu. Nemci tudi preludirajo tej pesmi.

Ne vemo, kaj mislijo naši vladni krogi o pomenu morja za državo in Trsta, za katero mesto je država izdala že toliko milijonov. Ali pri tej priliki se spominjamo Ratzeljevih besed: «Narod meri svoje moči z drugimi narodi in z zemljiškimi naravnimi močmi, to je, moč naroda se meri z njemu sorodnim življenjem in s tujo mu naravo. V tem boju leži vsa vzgoja narodov. K zemljiškim močem spada tudi ono morja. Morje je 72% zemljiške oble, kopnega le 28%. (266 milijonov qkm morja proti 143 qkm kopnega). Morje je izvor politične moči vsakemu narodu, ki se mu zaupa. Ono ne bogati samo po morski trgovini in izdatnejše kakor trgovina na kopnem, morje razvija tudi splosne moči ob morju bivajočega naroda, ker ga sili k vedno večjemu naporom za obrambo ter razširjenje svojega življa. Ob morju se je začela prva civilizacija, od tam je prišla naprej v srednje dežele. Kar ima svetska civilizacija pokazati lepega v umetnosti, se najde v deželah ob morju. Veliko bogastvo, lepše, bogato življenje in največje čine človeškega poguma je vzgojilo morje. Od Feničanov, Grkov, Rimljanov naprej najdemo narode, ki so bivali ob morju, kot avantgarde vse človeške civilizacije. In morje je prinašalo tudi svobodo narodom, na njem se je gibal človek prosto. Izpostavljen tisoč nevarnostim, je postal človek na njem pogumen, ko je vsak dan zrl smrti v lice in vsak dan mislil na to, kako ji uiti. Velikanske širine in daljave so mu širile prsi, utrjevale živce, da vozi dalje in dalje do neznanih mu krajev. Napredek ved se ima največ zahvaliti mornarjem. Ne samo trgovina ob morju, tudi živila, ki jih je dajalo morje, so redila obmorske narode dobro in ko je to bilo, jim je dajalo tudi gospodarstvo čez druge.» Tako Fried. Ratzel v «Politische Geographie».

Ako dobe Lahi univerzo v Trstu, jim bo to učilišče jako pomagalo, da se še bolj učvrste na obalah morja. Vzroka nadvladanja Lahov nad Slovani ob morju so tisti, kakor na kopnem. Slovenci

*) Članek nam je prišel prepozno za zadnjo številko. Dasi so v njem nekatere misli, s katerimi se ne strinjamo, ga objavljamo, ker je politična važnost glavne ideje nepreporna in aktualna.

in Hrvatje smo postali prehitro stalni kmetje in Nemci so med nami kmeti uravnali fevdalno gospodarstvo. Langobardi in drugi so v dotiki z Rimljani postali Lahi in tudi ti Lahi so postali fevdalni gospodje v naših krajih. Predvsem pa ob morju oglejski patriarhi, ki so bili Nemci. Laska, od Rimljanov dobljena kultura je pomagala Nemcem do nje in Nemci sami so zgodaj vstvarjali mesta, meščanstvo in z njim večjo omiko. Slovani ob morju smo ostali kmetje, podlaga laškega in nemškega gospodarstva in dobra pomoč kulturnega razvoja Lakov in Nemcev. Stražarji smo bili proti Turkom, vojaki v vseh vojskah Nemcev proti drugim narodom, pa tudi vojaki za trgovsko stremljenje Lahov. V poznejšem času so avstrijske vlade podpirale učvrstitev Nemcev in Lahov v naših krajih.

Univerza v Trstu bo delala v ocvrstenje Lahov čudeže. Seveda bodo to univerzo pohajali tudi slovanski dijaki s slovanskega juga. Tudi Slovencev bo dosti. Ne vem, koliko teh fantov se bo izgubilo Slovenstvu, ako bo univerza izključno laska. Veliki vpliv vednostnega instituta bo delal na to, da postane Trst popolnoma in za večno italijanski in daleč okoli tudi kopno laško. Ako pregledamo vse, kaj je v sedanjih časih vseučilišče — in tehnika ne bo izostala v Trstu — potem moramo zatisniti oči, ker Slovenci in Hrvatje ob morju napravimo kot slovanski narod testament. Ne prikrivajmo naša mežvaste narave. Tam v Furlaniji, v katero daleč doli je tudi po zgodovinarju Czörnigu segal v srednjem veku Slovenec, — današnji ostanki Slovencev pri Benetkah — je sedaj Sloven popolnoma iztrebljen — in na Goriškem se mora tudi po večjem zadovoljiti s krasko zemljo. Morje, sveto morje! Naj nas zlodej vzame! Tam doli v Furlaniji krasna poljedelska zemlja ob morju in naš človek kosi v tolminskih brdih privezan na vrv mrvo za svojo ubogo živino! Zidnje se slovenske vasi ob morju bodo tudi sle v kratkem času. Oglej in kar je tam lepega okoli — nič več slovenskega ni najti!

Slovenci smo kmetje. Ali dosti trgovskega talenta tiči v nas. Ako bi slovanski trgovci bili merodajni naši politiki, ako bi imeli kaj več svojcev tehnikov, ki bi se več brigali za gospodarstvo na Slovenskem, bi že bili davno napoteni v Trst, na morje. Ne razumem, da niso naši politiki uvaževali velikanskega pomena morja in glavnega torišča na njem, Trsta. Kaj so mesta Celovec, Maribor, Celje, Ljubljana proti Trstu! V enem dnevu je v Trstu več prometa, kakor v vseh navedenih mestih na kopnem ves teden. — In vsa Kranjska je gravitirala v prejšnjih časih tja, tja je izvažala svoje pridelke. Koliko jih izvažajo še danes? — In kompaktno živeči Slovenci, Hrvatje, avstrijski Srbi ob tem važnem jadranskem morju, — veliko milijonov nas je — se nismo prišli do tega, da bi ob tem morju, ob Trstu videli svojo trgovsko-prometno metropolo, metropolo za vse trgovske in tehnične šole. V sedanosti posebno, ko sta tehnik in trgovec voditelja gospodarstva. Kaj Štajerci, Korošci; — tam doli Kraševci so važni, ti nam morejo, če je le mogoče, priboriti važno morje in njega veliki trgovski emporij — Trst! Seveda, duhovnik in advokat ne vidita važnosti obmorja za ostale Slovence, za ves slovanski jug. Katoliški duhovnik je bil naš gospodarski in duševni voditelj in ta je pokazal po svojih nemških in laških patrijarhih v Ogleju (samo eden je bil Slovan in je vladal le eno leto) da ni za to, da bi vstvarjal veliko slovansko skupino in celo ne modernega gospodarstva v kakem okraju. Katoliški duhovnik je le dober organizator tlakarske kmetije. Veliki mogotci, oglejski patrijarhi, tudi niso mogli tega in pri nastopu kapitalističnega gospodarstva v 16. stoletju so sli ti možje rakom zvižgat. Mesto Oglej, ki je pod Rimljani imelo 600.000 do 800.000 prebivalcev, šteje danes 1100. Trzič (Monfalcone), dve uri hoda od Ogleja je danes v laških rokah veliko mesto proti slavnemu sedežu mogočnih, bogatih patrijarhov, katerih oblast se je raztezala čez vse slovansko obmorje in do Drave proti severu čez slovenske kraje.

Ako bo Trst popolnoma izgubljen južnemu Slovenstvu v narodnostnem oziru in to bo, ako dobe Lahi svojo laško univerzo v Trstu, potem adijo Gorica in kar je boljše slovenske zemlje tam okoli! In kaj potem drugo obmorje? Že danes so Lahi v teh krajih tako močni, da javljajo meščani laškim dijakom na dunajski univerzi, ki so z revolverji nastopali, javno svoje simpatije, denar jim pošiljajo. Goriški deželni glavar, občinski zastopi se brigajo zanje. Ta nastop laških dijakov na Dunaju in glasovi Lahov doma kažejo, da je naše obmorje že precej potujčeno. Iz Italije se telegrafirajo protesti proti ravnanju, ki bi kak las skrivil laškemu avstrijskemu studentu. Garibaldi jeva himna se poje. Ali je že Slovenstvo in Hrvatstvo popolnoma na tleh v teh obmorskih krajih?

V tem, ako naj zahtevamo Slovenci slovensko univerzo v Ljubljani, nismo Slovenci edini. Dosti je Slovencev, ki ne vidijo dosti koristi iz nje za vse Slovenstvo. Ljubljana je majhno mesto. Slovenci so majhni, premajhni. Ako bo laška univerza v Trstu ali Gorici, bode polovica slovenskega dijaštva tam. Naravno, mladenič se hoče, se mora učiti in mu je treba večjega torišča. Poglejmo vprašanje univerze s stališča, da je v Trstu univerza za južne Slované in Lahe in nemara pod eno streho. Streljali se bodo, ubijali se bodo slovanski dijaki.

Dostikrat se ne bodo, se bodo že naveličali sedeti v ječah — in pride čas, ko bo to vse prav tiho postalo, kar sedaj razdvaja učečo mladež. Ako si slikam slovansko in laško univerzo v Trstu in zraven tehniko, višjo trgovsko šolo, potem ne vem kaj bi bilo lepšega. Slovenska kmetija kakor na Danskem v proizvodnih zadrugah; — zadrugne mekarne združene z zadrugnimi mesnicami, s prodajo kuretnine in jajc, ter zadruga za pripravljanje sadja za trgovino in zadruga za trgovino s sadjem. Hrvaska kmetija ravno tako. V Dalmaciji zadruga za pridelovanje in prodajo južnega sadja, raznega sočivja. Vmes na kmetiji fabrike, industrije. Glavna stvar, premog je v deželah, slapovi tudi. Koliko konjskih moči, oziroma volt je na primer v plitviških jezerih? Rajnki Siemens je pri slapu Niagara v Ameriki dolgo zamisljen stal in vprašal, koliko volt je v tej vodni moči; danes so tam velike industrije daleč naokoli, ki milione dobro rede. In sever in jug, snežene planine in gorka gnezda po zimi so na tej, danes se nekaj naši zmlji. In naša mladež ni najneumnejša v Avstriji. Rajnki Neumann, profesor statistike na Dunaju, je Jugoslovane močno hvalil, rekel je, da delajo izpite, dasi jim ni nemščina materni jezik, tako dobro, kakor Nemci. In južni Slovan je rojen mornar. In pregledje trgovino po morju, kako bi ta dobro služila zadrugni kmetiji in industriji v jugoslovanskih krajih! Izpeljajte dalje in na drobno to sliko; nič lepšega se ne da misliti kakor to. Opuštimo Slovenci vendar za nekaj časa ideologijo, z njo ne poženemo psa od tople peči, glejmo prav praktično, glejmo kot delavci, kot gospodarji po našem svetu in tedaj se nam bo Trst in njegovo morje predločilo kot nekaj velikanskega in stavili bomo le na to karto vse svoje premoženje. Zgubiti ne moremo dosti, pridobiti vse in če zgubimo to staro, vse drugo itak ni dosti vredno. Goriska brda, istrski Kras na kopnem, dalje, kar je zemlje na levi strani južne železnice na Kranjskem bomo rešili, če se tako naprej pojemo: »lepa naša domovina«, ali drugo bo šlo.

Ako smo v Trstu ob morju močni, postanemo orjaki tudi napram gornjemu nemštvu in potem se pridobimo vse slovenske kraje Koroške, ki so imeli v srednjem veku tako lepo trgovsko zvezo z Oglejem in Trstom z morjem. »Jeder wirklichen Macht ihr Recht« — je grenka resnica.

Laska kultura ni majhna. Nemci, Francozi so se učili na laskih tleh, od Lahov. Lah je goje v Italiji moderno gospodarstvo kakor Nemci v rajhu. Lah je rojen tehnik, umetnik. Lah je varčen, priden kot mravlja. Več se bomo južni Slovani učili od Lahov kakor od avstrijskih Nemcev. Kar imajo slovanski omikanci večje omike, jo imajo iz kulture Nemcev iz rajha, ne od avstrijskih Nemcev, ki morajo sami pri tem bogatem stricu prositi milodarov. Ali, ako se s to kulturo spajamo lasko — lepo bi bilo. Naš slovenski dialekt bi se umaknil na slovenski univerzi v Trstu hrvaščini; nič za to, prej ga opustimo, boljše bo za nas.

Morda bodo strelili laskih dijakov na dunajski univerzi zbudili cislajtanske Hryate, da se pobri-gajo za Trst in Jadransko morje. Slovenski poslanci, kaj gonite tisto majhno zakonito politiko, tisto streženje milodarov, tisto večno moledovanje? Stopite na višje stališče in vrzite vprašanje slovenske univerze zraven laske pod isto streho v Trstu v parlament, delajte za uresničenje istega z vsemi sredstvi; makar ukradete to univerzo!

»Vsa Avstrija in moči vse države se morajo vreči na Lahe, ako bi nam hoteli vzeti Trst in morje«, je pisal nedavno nemški profesor. Ali Lah nam je že vzel prelepe kraje. Zgodi se lahko tudi v bodoče, da dva prijatelja naše Avstrije posežeta po njej in Lah bi odnesel Trst, — to naše lepo, to naše bogato jadransko morje! Ali nihče nam ga ne more vzeti, ako je slovanski živelj ob morju čvrst. Ojačen Slovan bo protitežje avstrijskemu Lahu in ako sta oba dobra gospodarja, ne bo Lah škilil v Italijo. Bogati hrvaški in tudi nekateri slovenski kraji bi bili ono veliko kopno, iz katerega bi zajemala industrija in trgovina v Trstu in njegovi okolici, kar rabi. Jugoslovanski mladenič si ne more kaj lepšega misliti, kakor dijaška leta prebiti v Trstu, na obali jadranskega morja. In kak širok duševni razgled bi imel tam! In lepota narave! In več jezikov se nauči mladič lahko; — in teh znanje je treba v sedajšnjem svetu.

Dinastija je v Avstriji še jako važen činitelj. Ta bi bila za to pridobiti, da se Slovan ob morju ojači. Zdaj bi bila prilika. Ne bo je take dobre tako hitro.

Dr. Slano.

Politični odsevi.

V Pragi se, odkar je razglašena nagla sodba, ni zgodilo nič hudega. Življenje v mestu je normalno, le da se javni lokali zgodaj zapirajo. Verjetno je, da bo nagla sodba že preklicana, predno izide ta številka iz tiskarne.

V mnogih čeških mestih so bile hrupne demonstracije proti nagli sodbi v Pragi.

Krščansko-socialni »Deutsches Volksblatt« se peni jeze nad socialnimi demokrati. Najprej jim očita, da vedno »protežirajo« Čeha; potem pa kriči: »Namesto združenja meščanskih strank proti socialni demokraciji, ki se je obljubovalo meščanstvu, srednjim stanovom ob vpeljavi splošne in enake volilne pravice, so prišle meščanske stranke srečno tako daleč, da priznavajo v parlamentu socialno

demokracijo za najvišjega razsodnika in se pokoravajo njegovemu povelju!»

V državnem zboru se je v soboto nadaljevala razprava o nujnosti proračunskega provizorija. Govorili so poslanci Modraček, dr. Stölzel, dr. Kramar, Levickij, dr. Diamand. Prihodnja seja je v sredo.

Poslanec sodrug Modraček je v soboto govoril v državnem zboru. Med drugim je dejal: Prvo državniško delo ministrskega predsednika barona Bienenrtha je bile žuganje z razpustitvijo državnega zbora. Kakor kramar je kazal na prazne ministrske sedeže in namigaval, da se dobe poceni. Pa se mu ni posrečilo. Drugo delo je bil njegov programni govor, po kateri pa nihče ni postal pametnejši. Baron Bienenrth je razglasil zistem dobrohotne nevtiralnosti, ki se je pod Beckom imenoval zistem srednje erte in je dovedel do razburkanja države, do kravalov na univerzah in do cestnih bojev v Pragi. Baron Bienenrth je začel ta zistem z vlado krvnika in vislic in razglasil nagle sodbe v Pragi je njegovo tretje državniško delo. Narodno-socialna stranka je odgovorna za to, kar se je zgodilo v Pragi, tudi za prelito kri. Ampak praških dogodkov so krivi tudi gospodje na ministrskih sedežih. Če ima kdo priti na vislice, se ima obesiti krivični staro-avstrijski zistem. Na severnem Češkem, na Moravskem in v Sleziiji je 50.000 otrok čeških delavcev brez pouka v materinskem jeziku. Bosenskim mohamedancem je Lueger obljubil džamijo na Dunaju, 30.000 češkim otrokom na Dunaju pa odreka vsako pravico do šole. Demonstracije v Pragi so bila pobalinstva, kar se pa godi z naukom čeških otrok, je kulturni barbarizem prvega reda, zločinstvo proti zakonu in človečnosti. V dnevih cesarskega jubileja je moralo več kakor 10.000 čeških otrok stopiti v šolsko stavko, da prisilijo oblasti na izvrševanje zakona.

O starostnem zavarovanju je dejal sodrug Modraček v parlamentu: Načrt tega zakona se mora razpravljati, zboljšati in uveljaviti. To zahteva prebivalstvo vseh narodov in poklicalo bo na sodbo vsako stranko, ki bi iz kakršnihkoli razlogov ovirala starostno zavarovanje. To dolžnost ima tudi vlada. Kjer ravna vlada z birokratično samovoljo, z naglo sodbo in s krvnikom, spravlja tudi podlagi parlamentarizma v nevarnost. Zato moramo v imenu delavskega ljudstva protestirati proti takemu ravnanju. A protestirati moramo tudi, da se hoče starostno zavarovanje porabiti kot plašč za tiranstvo. Delavci zahtevajo starostno in invaliditetno zavarovanje, zahtevajo pa tudi, da ostane neomadeževano od sramotnih dejanj birokracije in in vlade. Ohraniti hočemo parlamenta ampak te vlade vislic nočemo. Tej vladi nimamo povedati druge želje, kakor: Odtod! V domu splošne volilne pravice nima iskati ničesar!

Sodrug dr. Diamand je v državnem zboru govoril o galiskem zistemu in je dejal: Javno se mora povedati, da je bila uprava v deželi pod prejšnjim namestništvom boljša kakor sedaj. Nikdar se ni zgodilo toliko nepostavnosti v Galiciji, kakor pod vlado Bobrzenskega. Potem je kritiziral razmere v Sleziiji in je dejal, da bo glasoval proti proračunu.

Senat nemškega vseučilišča v Pragi je odstopil ter naznanil svojo demisijo učnemu ministru. Razlog je sledeči: Dne 2. decembra se je imel položiti temeljni kamen za novo nemško vseučilišče v Pragi. Profesorji in dijaki so hoteli korporativno korakati k slavnosti. Sprevod se je že sestavil, ko je prišla od namestništva prepoved, češ, da se razglasi nagla sodba in prepovedujejo vsi sprevedi.

V ogrskem državnem zboru je poslanec Nagy vložil interpelacijo zaradi aneksije Bosne in Hercegovine, ki je tako stilizirana, da je za gospoda Aehrenthala zelo neprijetna. Interpelacija pravi, da je minister za zunanje zadeve govoril, da je v popolnem sporazumu z državami, ki so podpisale berlinski ugovor, a ta trditve ne odgovarja resnici, ker smatrajo Rusija, Italija in Anglija aneksijo za nasprotujočo berlinskemu ugovoru in zahtevajo mednarodno konferenco. Interpelacija zahteva tudi pojasnila o pomnoževanju vojaštva v Bosni in Hercegovini.

Ogrski minister Apponyi obljublja katoliški in protestantovski duhovščini zvišanje plač.

V nemškem državnem zboru je povedal državni tajnik Sydow, da se je računsko leto 1907 zaključilo z deficitom 13.800.000 mark, letošnje leto bo pa imelo 112%, milijonov več deficita, nego se je proračunilo. Za leto 1909 se poslabša proračun za 80,8 milijonov. Bilo je premalo dohodkov, pa preveč izdatkov za marino.

Nemški poslanec Bassermann je v državnem zboru v Berlinu govoril o položaju na Balkanu in o notranjih dogodkih v Avstriji. Hvalil je trozvezo. — Poslanec Scheidemann je dejal, da se je Nemčija ponesrečila na bližnjem in na daljnem vzhodu.

V italijanski zbornici je bila viharna debata o zunanji politiki. Avstrija se je vehementno napadala. Končno je zbornica z 297 proti 140 glasom odobrila Tiltonijevo politiko. Ampak važnejše kakor glasovanje, je bilo govorjenje, ki tudi iz tistih ust ni bilo prijazno Avstriji, ki so glasovala za Tiltonijo. Tako je Fortis dejal: »Težko prenašamo pritisk oboroževanja našega zaveznika. Italija ne more prenašati tega enostranske kislega prijateljstva. Edina država, ki nam žuga z vojno, je z nami zvezana.«

Čemu toliko pisarjenja?

Trst, dne 3. decembra.

V nedeljo, dne 22. novembra se je vršil v »Delavskem Domu« v Trstu shod o prihodnjih volitvah v deželni zbor, oziroma mestni svet tržaški.

Dvorana je bila natlačena do zadnjega kotička; le redkokdaj je prišlo tako ogromna množica na naš shod. Predsedoval je sodrug Kermolj. Shod sta pozdravila sodr. Petejan v imenu istrskih in sodrug dr. Tuma v imenu gorških sodrugov.

Referent, sodrug Regent, je temeljito prijel tržaško narodnjaštvo in postopanje okoličanskih deželnih poslancev v preteklem mestnem svetu. Nikdar niso nastopili proti zlorabi ljudskega denarja v nekoristne svrhe; mestni svet je dovolil 50.000 kron za najbolj aristokratsko italijansko gledališče v Trstu, sklenili so 12.000 kron podpore akademiji za sabljanje; 12.000 kron za konjsko dirkališče na Montebellu, toda narodnjaški zastopniki so ostali vedno pasivni sprčo takega razmetavanja občinskega denarja, dočim so obstruirali ob stvareh, ki so morda s socialnega stališča veliko manj važne. Tudi z narodnega stališča niso ničesar dosegli in če imamo danes deželnozbornsko volilno reformo, ki je najboljša v Avstriji, je to edinole vspeh zadnjih državnozbornskih volitev z izvolitvijo vseh starih socialistov v mestu, ki so potem zahtevali od vlade, naj predloži volilni načrt. Vlada je načrt predložila in predlagala za Slovence v okolici 15 mandatov; narodnjaki so naredili z italijanskimi nacionalci kompromis ter odklonili tri mandate. Slovenci bomo imeli vsled izdajstva slovenskih narodnjakov samo 12 mesto 15 poslancev.

To kravjo kupčijo so sklenili slov. narodnjaki z italijanskimi nacionalci samo zato, da so jim prepustili, razdeliti si okoličanske mandate tako, da bodo njim v korist. Tako si je gospoda vzela zase 8 mandatov v okolici, delavstvu pa dovolila samo 4. Volilne okraje so pa razdelili tako, da bode še v tistih starih delavskih mandatih lahko majorizirali delavstvo. Socialistični Rojan in Sv. Križ so majorizirali s Prosekom, Padričem, Prebčem i. t. d.

Toda ni izključeno, da so zgrešili račune in volitve bodo pokazale, da je morda nekoliko drugače, nego si gospoda misli.

Dr. Rybač je rekel na shodu v »Narodnem Domu«, da bodo narodnjaki kandidirali tudi v četrtem razredu proti delavstvu v mestu; torej samo proti delavstvu v četrtri kuriji in nič proti italijanskim nacionalcem v višjih razredih! Meščanski kompromis italijanskih in slovenskih kapitalistov proti italijanskim in slovenskim delavcem je jasen kot beli dan. Gospoda je za svoje strankarske in kapitalistične koristi izdala narod in delavstvo; potegnili si je krinko z obličja in pokazala v pravi luči lastno sovraštvo do delavstva.

Nato je sodr. Regent razjasnil novo volilno reformo in apeliral na slovensko delavstvo za brezobzirni boj proti narodnjakom. Sledilo je burno odobravanje.

Sodr. dr. Tuma se je pridružil izvajanjem referenta ter rekel, da je narodnjaštvo tržaških narodnjakov goli švindal, ki nima zgoraj nič, spodaj nič in okrog tudi nič, ter je od znotraj popolnoma votlo.

Tržaški narodnjaki niso Slovence v Trstu ne posejali, ne porodili, ne izdelali. Če je sedaj dokaj Slovencev v Trstu, je to posledica razmer, ki silijo slovenske delavce iz dežele, da prihajajo v Trst. Ko bodo narodnjaki na deželi uredili razmere, da bo tek med mleko, tedaj pojdejo spet Slovenci na deželo. Naraščaj slovenskega življa v Trstu je posledica razmer, ne pa vspeh faliranih narodnjakov, ki so pokazali svojo gospodarsko zmožnost s tem, da so sezidali »Narodni Dom«, ki se rentira z 1%. Če pa Slovenci v Trstu nekoliko svobodneje politično dihaajo, je to vspeh italijanske socialne demokracije, ki je v delavstvu udusila šovinizem, ki so ga gojili italijanski nacionalci prav tako, kakor ga skušajo vzgojiti v slovenskem delavstvu slovenski narodni krumirji! (Dolgotrajno ploskanje in odobravanje.)

Ko so še govorili sodrug Kopač in Milost, je shod sklenil resolucijo, da se pri prihodnjih deželnozbornskih volitvah udeležimo volitev v mestu s skupno listo z italijanskimi sodrugji, v okolici pa postavimo vseh 12 kandidatov v obeh razredih.

»Edinost« je dan potem pisala, da je shod vsestransko pogorel; dan potem pa je objavila lažljivo poročilo, da nas je bilo 25 na shodu. Še dan pozneje je pa iz samega strahu pred impozantnim shodom, sklicalo politično društvo »Edinost« javni shod z dnevnim redom:

»Tržaško slovenstvo in socialna demokracija.«
Z »Edinostjo« so začeli udrihati po nas vsi rodoljubni listi, kakor »Soča«, »Slov. Narod« i. t. d.

Ampak res čudno: nas ni nič; samo 25 nas je bilo, pogoreli smo in vendar se tako zanimajo za nas!

Sodrugom na Slovenskam v pojasnilo: Kadar boste čitali v narodnjaškem časopisju, da se nas kruto in ostudno napada, spomnite se vedno, da smo takrat prifrknili narodnjaškim rodoljubom prav fino zausnico!

Kadar se kati stopi na rep, se gotovo zvija. Nedelje pozneje so narodnjaki sklicali javen shod v odgovor našemu »pogorelemu« shodu. Tja je prišel gospod Rybač nalašč z Dunaja, čeravno — kakor je rekel predsednik tega shoda dr. Slavik

— je imel na Dunaju važne posle. Na dnevnem redu so imeli: «Tržaško slovenstvo in socialna demokracija.» Tu je Rybař sofistiral čez uro s starimi «šlagarji», katere smo stoinstokrat čitali v «Edinosti». Noyo je bilo samo to, da je napadal na podel način osebe, ne da bi se bil dotaknil programa.

Rekel je v svojem govoru tudi sledeče: Dr. Tuma, dr. Dermota, dr. Solar in druga taka sodrga. In mož, ki tako govori, je imel korajžo vprašati, kje obstoji očitana švindlarija narodnjaške stranke. Ves Rybařev govor sploh ni bil nič drugega nego navaden agitatorski švindel!

Rekel je tudi, da bo objavil privatna pisma, ki mu jih je bil pred leti poslal osebni prijatelj dr. Tuma. Iz tega se razvidi, da je ta človek izgubil vsako zrnce razuma; večje podlosti se morda ne da lahko izreči, kakor s takimi grožnjami. Toda dr. Tuma vabi dr. Rybařa, naj da tista pisma v javnost; videlo se bo iz tega, kakšna je meščanska politika: ostudna, egoistična, osebna.

Prav tisto nedeljo in ob isti uri, ko so narodnjaki psovali in obrekovali socialiste, smo mi imeli javen shod v «Delavskem Domu». Predsedoval je sodrug Regent. Poročal je sodrug Milost, ki je natančno raztolmačil vladni načrt o socialnem zavarovanju in ga tudi ostro kritiziral radi pomanjkljivosti, ki se nahaja v njem.

Sklenila se je potem resolucija, s katero se pozdravlja predlagani zakonski načrt, zahteva, da se parlamentarnim potom izboljša in da ne sme z dnevnega reda v parlamentu.

Dvorana je bila natlačena.

Doktor Otokar Rybař, državni in deželni poslanec v Trstu — obrekuje.

Kakor znano, je v nedeljo, dne 29. novembra imel govor v «Narodnem Domu» v Trstu poslanec Rybař proti osebam — ker se ne upa proti stremljenju — socialne demokracije.

Njegov govor objavlja «Edinost» dobesedno, a vsak dan nekoliko. V današnji številki (petek) čitamo sledeče:

«Zasluga za slovenske šole v Trstu se hoče, naj bo od Pittonija in Pagninija. Res pa je, da je bil v tej zadevi poklican poslanec Pittoni k ministru in ni hotel iti (klici: čuj! čuj!). Če je šel sam, ne znam (smeh).»

Takoj, ko sem to čital, sem se podal k poslancu Pittoniju. Našel sem ga v «Delavskih zadrukah» in sem mu prevedel omenjeni odstavek Rybařevega govora ter vprašal pojasnila za «Rdeči Prapor».

Poslanec Pittoni je naravnost osupnel ob tej Rybařevi trditvi ter rekel:

«Povejte v «Rdečem Praporju» da je to, kar je Rybař rekel na shodu — če poročilo v «Edinosti» odgovarja resnici — čisto nesramna laž. Bil sem pri ministru prej, ko on in ko me je on poklical, naj greva, sem mu odgovoril: «Gospod Rybař, mi smo že bili pri Becku in opravili v korist tržaškim Slovincem.»

Izjavljam tudi, da takoj poiščem dva prijatelja, ki naj vprašata v mojem imenu g. Rybařa pojasnila v tej zadevi.

Pripravljen sem gosp. Rybařa poučiti, da ne bo zavijal v prihodnje — resnice.»

Takoj sem šel in Vam poročam.

F. Milost.

Zaupniki stranke, pozor!

Narodna nasprotja so porodila v zadnjih časih po vsej državi velikansko razburjenost in take homatije, da prehajajo tuintam v pravi delirij in žugajo zatreti vsako trezno misljenje ter potlačiti vevlačna socialna vprašanja v ozadje. Celo socialno zavarovanje, ki je za milijone delavcev, malih obrtnikov in malih kmetov največjega pomena in na katero čakajo omenjeni sloji že desetletja, je v nevarnosti, da se zavleče na nedogledno dobo vsled razvnetih šovinističnih strasti.

Vladajoči krogi v Avstriji niso kazali nikdar pravega razumevanja za take elementarne pojave narodnega življenja v mnogonarodni državi. Kadar niso poznali nebenega izhoda več iz zagate, so jim morala pomagati izjemna sredstva, ki so pač za nekaj časa dosegla izsiljen mir, a niso nikdar mogla odpraviti vzrokov, ki so prejalislej zopet rodili enake posledice.

Jasno je, da takih bojov, ki koristijo samo izkoriščevalcem vseh narodov in odvrčajo ljudstvo od spoznanja svojih pravih interesov in potreb, ne more biti konec, dokler se jim ne izpodnesejo tla in ne vzame povod. Divjaški narodnjaški boji, moreči vse narode, se končajo samo s pravično rešitvijo narodnega vprašanja, za katero je socialno-demokratska stranka podala najboljšo teorijo v svojem brnskem programu.

Razvoj avstrijske politike zadnjih časov je vstvaril tako resen položaj, da se kaže najnujnejša potreba, prestopiti od teorije k praksi. Narodna enakopravnost se avstrijskim narodom ne bo darovala; ona more biti samo plod nji-

hovega dela. Zaraditega bo jugoslovanska socialno-demokratska stranka v bližnjem času začela s smotreno akcijo

za narodno avtonomijo

in bo v ta namen najprej priredila po vseh krajih shode, v prvi vrsti zato, da se ljudstvo natančno pouči o pojmu in bistvu narodne avtonomije in da se pripravijo tla za doseg tega cilja, brez katerega je nemogoč svobodni razvoj narodov in trajno uspešno sodelovanje narodov, ki morajo živeti v eni državi.

V tem, ko opozarjamo zaupnike na ta namen stranke, jih obenem prosimo, da naznanijo izvrševalnemu odboru svoje predloge glede na čas, ki se jim zdi najprimernejši za tak shod v njihovem kraju, da se more akcija sistematično izvršiti.

Domače stvari.

Glasovnice in izkaznice za deželnozborsko volitev v splošni kuriji, ki bo dne 14. decembra in v mestni kuriji, ki bo dne 22. decembra, se v Ljubljani že dostavljajo in sicer po pošti. Komur bi se izkaznica in glasovnica ne dostavila najkasneje tri dni pred volitvijo, torej dne 11. decembra za volitev v splošnem razredu, oziroma dne 19. decembra za volitev v mestni kuriji, naj se oglasijo pri deželnem predsedstvu v Ljubljani dne 11., 12. ali 13. za splošno, odnosno, dne 19., 20. ali 21. decembra za mestno kurijo in sicer od 9. do 12. dopoldne ali pa od 4. do 7. popoldne v predsedstveni pisarni, vladno poslopje, I. nadstropje, soba šte. 32, vhod iz Gregorčičevih ulic.

Volilni lokali v Ljubljani za splošno kurijo, ki voli dne 14. decembra, bodo skoraj tako razdeljeni, kakor lani za državnozborsko volitev. Voli se v osmih krajih in sicer:

1. Velika dvorana «Mestnega doma»;
2. Solska dvorana osemrazredne dekliške šole pri sv. Jakobu;
3. Telovadnica II. mestne deške ljudske šole;
4. Solska dvorana mestnega otroškega vrta v Cerkvenih ulicah;
5. Telovadnica I. deske mestne ljudske šole;
6. Telovadnica I. ces. kr. državne gimnazije v Tomanovih ulicah;
7. Solska dvorana mestne šole na Barju;
8. Dnevna dvorana jubilejske ubožnice v Japljevih ulicah.

Voli se od 8. dopoldne do 2. popoldne.

Na volilni izkaznici je vsakemu volilcu označen lokal, v katerem voli.

Vsak volilec naj shrani volilno izkaznico, ker jo bo rabil, če bo potrebna ožja volitev.

«Slovenski Narod» je zopet zategnil obraz v profesorske gube in poučuje socialne demokrate. Všeč mu ni delo jugoslovanske socialne demokracije na Stajerskem. Premalo mu delamo tam. Bogle če se gospodje res tako naivni, ali pa so hodili k farizejem v šolo. Vsak korak, ki ga napravi socialna demokracija, naleti na ovire, ki jih delajo «narodnjaki». Čim se stranka zgane, je krik in vrišč v Izraelu. A naenkrat prihajajo, da delamo premalo! ... Pomenimo se torej nekoliko. Če imajo gospodje poleg šovinizma še kaj prostora za politični razum, tedaj bi morali res spoznati, da ne more v nekaterih krajih nihče razven slovenske socialne demokracije narodno reševati slovenskega naroda. V takih krajih, zlasti po Stajerskem in Koroškem, tuintam v Istri, pomeni zatiranje socialne demokracije prav toliko, kakor zatiranje slovenske narodnosti. Socialna demokracija pač ni kriva, da tam napreduje germanizacija in italianizacija, kajti ta proces se je začel davno, preden so na Slovenskem socialisti sploh prišli v življenje. Olajšano je pa raznarodovanje iz vzrokov, katere smo že dostikrat navedli in katere je včasih «Slov. Narod» sam priznaval. Slovenstvo se je identificiralo z reakcijo, zlasti s klerikalizmom, v Trstu pa še posebej s takozvanim «avstrikantovstvom», s policijskimi tendencami. Kdor ni hotel biti klerikalec, ni nahajal prostora med Slovenci in tako so napredni elementi prestopali v nemstvo in v italianstvo. Delavci, ki so bili nasprotni klerikalizmu, so sli med socialne demokrate, čudno pa gotovo ni, da so na Stajerskem prej prišli nemški socialisti do moči kakor slovenski. Kako zaboga naj pa Resel in Schacherl agitira slovensko? Ščasoma se je začela razvijati tudi slovenska socialna demokracija. Ona bi imela pristopa k tistim delavcem, druge slovenske stranke pa ne. Ona bi jih torej lahko rešila za slovenstvo, drugi pa ne. Toda gospodje, ki so političarji, morda razumejo staro resnico, da je za vsak boj potrebna operacijska baza. Najprej se mora stranka okrečiti, kjer je delo vsaj nekoliko lažje, potem se le lahko poloti najtežjih nalog. Za to spoznanje ni treba Sokratove filozofije. A glejte! Kjer so stranka razvijala, tam silijo narodnjaki na vso moč, da bi ji spodnesli tla in ona mora braniti svoj položaj tam, kjer si ga je vstvarila. Kako pa naj hodi potem osvajat na najbolj nedostopni teren? Dan na dan naj se bojuje z vsakovrstnimi «narodnimi» stavkokaznimi organizacijami, a kje naj ji ostanejo sredstva in moči za boj na najskrajnejših mejah? Če bi gospodje prevdarili položaj, bi si morali sami priznati, da škodujejo s protisocialističnim bojem najbolj svojemu narodu. Da ima socialna demokracija dosti volje za razvoj svojega dela, je dostikrat pokazala. Kar je storila za

probujanje slovenske zavednosti v Trstu, ni malenkost. Potem je šla na Goriško, je šla v Istro in povsod je dramila slovenske delavce. Pa kaj je bilo? Kadar je opravila najtežje delo, so prišli narodnjakarji, da bi uničili njene sadove. Na Stajarskem je storila več in tudi na Koroškem, nego vedo narodnjakovci; zakej vsak shod, vsako predavanje, vsak pouk, vsako organizatorično delo se ne obeša na veliki zvon. Ampak če nas neprenehoma ovirajo in bijejo in pljujejo na nas, potem pa zahtevajo od nas čudeže, je to prevelika tartiferija.

Jako buren shod zaupnikov so imeli liberalci v pondeljek v «Mestnem domu». Večina je zahtevala, da se reasumira sklep o Jelenčevi kandidaturi in da se mesto njega kandidira v splošni kuriji Josip Turk. Bil je hud prepir. Končno je župan Hribar izjavil, da bo izvrševalni odbor sam sklepal o kandidaturi. Shod se je razšel v veliki razburjenosti. Gospod Jelenc je izjavil, da bodo učitelji glasovali za socialno-demokratskega kandidata. Natančnejše poročilo objavimo prihodnjič.

Zabavljala je jugoslovanska socialna demokracija nad «obstoječima slovenskima strankama». Kako lepo se to poda «Slovenskemu Narodu». Kako malo časa je preteklo od takrat, ko smo «Narodu» vse premalo «zabavljali» nad «Slovensko ljudsko Stranko» — in zdaj nam očita, da smo preveč. Le dosledno!

Znani narodno-socialni poslanec Klofač je bil na Dunaju v rotoški kleti napaden od prav tako znanega Schneiderja. Moral je zapustiti lokal in je bil po poti zlasan. Dotični Dunajčani so to storili iz «patriotizma». Klofač je namreč pred kratkim uganjal neslane burke v Belemgradu in «lojalni» Dunajčani, ki se hodijo «krepčat» v rotoško klet, ga smatrajo za «veleizdajalca». Klofač s svojimi komedijantovskimi manirami gotovo ni simpatičen poslanec; ampak na vsak način je poslanec in mora prihajati na Dunaj, ker je parlament tam. Zato je bilo čudno, ko je predsednik zbornice Weißkirchner na neko interpelacijo odgovoril, da se njega ne tiče zadeva. Še lepše je pa bilo, kar je dejal «prijatelj Slovanov» Lueger v občinskem svetu. Govoril je tako, da ni manjkalo nič več nego da bi dejal: «Prav se mu je zgodilo.» Tudi to kaže, kako so v nacionalnih bojih podivjale vse šege.

Nace Žitnik, žurnalst in poslanec, odobrava naglo sodbo v Pragi. V «Slovincu» je poročal o Adlerjevem govoru in o njegovi ostri kritiki nagle sodbe, pa je vzkliknil: «Kaj naj pa država stori, če ji gori streha nad glavo? ...» Žitnika naj gre vprašat za svet.

Klerikalno-liberalna Narodna zveza je sklenila, stopiti v opozicijo proti Bienerthovi vladi. Tega sklepa pa menda ne razume gospod Žitnik, sicer se ne bi ešofiral za Bienerthovo pošiljanje krvnika v Prago. So tiči, klerikalni modrijani.

V opoziciji bodo slovenski poslanci. A najmočnejša opozicijska stranka v parlamentu je socialno-demokratska. Morda pové kdo gospodom, da je v takih razmerah nekoliko neprevidno, po nepotrebnem dražiti socialiste.

Nesreča. 12letni Jos. Ferfolja iz Mirna je šel pretečeni terek gledat vojake na velike Roje; na potu je splezal na voz, ki je peljal gramoz. Ubogi deček je padel z voza, ki ga je povozil. Nevarno povoženega so pripeljali v goriško bolnišnico, kjer je kmalu umrl.

Preuredba plač uslužbencem «Mestne hranilnice» v Ljubljani. Dne 5. maja t. l. je sklenil občinski svet, naj se uradnikom «Mestne hranilnice» zvišajo plače ter se jim sploh uredi službeno razmerje. Upravni odbor jo vsled tega predlagal sledečo preuredbo: Tajnik plače 4400 K, stanarine 1000 K, pet 4letnice po 400 K, kontrolor 3500 K, 900 K, 400 K, blagajnik 3500 K, 900 K, 400 K, I. pristav 3000 K, 800 K, 300 K, II. pristav 2800 K, 800 K, 300 K, III. pristav 2800 K, 800 K, 300 K, I. oficijal 2600 K, 700 K, 300 K, II. oficijal 2400 K, 700 K, 300 K, I. asistent 2000 K, 500 K, 300 K, II. asistent 1900 K, 500 K, 300 K, III. asistent 1800 K, 500 K, 300 K, IV. asistent 1800 K, 500 K, 300 K. V novi status pridejo od sedanjih uradnikov: tajnik Ivan Hrast, kontrolor Anton Trstenjak, blagajnik Pretnar, I. pristav Kuralt, II. pristav Šustersič, III. pristav Abulner; I. oficijal Trtnik, II. oficijal Hiter; I. asistent Mešek, II. asistent Colnar. — Slugam se zviša plača na letnih 1200 K, nadalje dobe pet triletnic po 100 K in nadalje naturalno stanovanje ali 300 K stanarine. Mesto III. asisteuta se nanovo sistemizira in takoj razpiše. Nanovo se razpiše tudi služba kurilca z letno plačo 1000 K, s petimi triletnicami po 100 K in stanarino. Mesto praktikanta se sistemizuje z letnim adjutom 1000 K. Nadalje so se sprejele tudi pragmatične določbe glede pokojnine (35 letna služba) za uradnike in vdove. Vsi predlogi so bili sprejeti soglasno tudi v 3. branju.

Poročilo o tržaškem nedeljskem shodu se je zakasnelo za to številko in je objavimo prihodnjič.

Veliki vojaški transporti so šli zadnje dni skozi Ljubljano po železnici proti jugu. Med potjo je baje dezertiralo sedem vojakov nekega češkega polka.

Morilec vipavakega dekana, znani Pangerc, je umrl v ljubljanski bolnišnici deželnega sodišča. Sušica ga je umorila. V zaporu je prebil od meseca junija, torej še ne 6 mesecev.

Trgati ali izrezavati znamke iz poštne spremnice, poštne in plačilne nakaznice je prepovedano. Povodom prejema zavojev ali denarnih zneskov k poštne ali plačilne nakaznicam so prejemniki samo upravičeni si pridržati odrezek poštne spremnice ali nakaznice. Na spremnicah ali poštne nakaznicah prilepljene znamke ni dovoljeno prejemnikom niti deloma odtrgavati ali izrezavati. Poštna uprava si pridržuje pravico zavrniti izročitev zavojev ali denarnih zneskov in smatrati pošiljatev kot neručljivo, če je prejemnik proti tem določbam, znamke iz poštne spremnice ali poštne nakaznice odtrgal ali izrezal in se branil, iste dati nazaj ali pa povrniti njih napovedano vrednost.

Zakonski načrt o varstvu mladine je vlada vročila predsedništvu državnega zbora. Javno pravo je v tem oziru zaostajalo za socialnim razvojem zadnjega stoletja in drugih kulturnih držav, ki podpirajo s primernimi zakoni prizadevanja posameznih v obrambo otrok in mladine. Temeljno načelo novega zakonskega načrta je: »odgoja mesto kazni«. Kolikor mogoče naj se ne postavlja mladostna oseba pred kazensko sodišče. Skrb za odgojo se razvija pa ne samo na nedorasle mladostne ljudi, ki bi imeli zapasti kazni, ampak tudi na take, pri katerih je nevarnost, da zanemarijo in razuzdajo, bodisi že po svoji krivdi, ali pa po krivdi starišev in drugih odgojiteljev. Ako ni v takih slučajih več mogoče pustiti otroka v domači vzgoji in ga postaviti pod nadzorstvo in vzgojo občine ali kakega zasebnega društva, nastopi dolžnost države, da prevzame odgojo mladoletne osebe na javne troške in pod javnim nadzorstvom. Taki vzgoji bodo mogoče izročiti otroke do 14. leta in mladeniče do 18. leta. Ta vzgoja pa naj traja le tako dolgo, da doseže svoj namen, t. j. dokler bo gojenec moralno okrepljen in utrjen; nad 21. leto se ne bo mogla podaljšati, ker bi podaljšanje v takih slučajih ne obetalo uspeha. Otrok se sprejme v prisilno vzgojo in izpusti iz nje na temelju sodne naredbe, ki jo izvršuje posebno komisije. Prisilna vzgoja se prilagodi v posameznih slučajih razmeram v deželi, odgojna sredstva so po starosti, spolu in posebnih lastnostih gojencev različna. Otrok se izroči v prisilno vzgojo primerni rodbini ter se eventualno postavi pod nadzorstvo ali kake organizacije za obrambo otrok, ali se pa izroči javnemu zavodu za vzgojo in obrambo ali poboljševalnico. Odgojna sredstva se lahko menjajo, a treba je omogočiti prehod iz bolj strogih v zmernejše odgojne naprave, kakor tudi prestop gojenca v nauk h kakemu mojstru, o zaslužku pod nadzorstvom in končno v popolnoma samostojnost. Izvedenje odgojnih naprav se prepusti deželam (v zvezi z zakonom o poboljševalnicah); država nosi tretjino osnovnih in vzdrževalnih stroškov in če bo treba, osnuje tudi svoje poboljševalnice. Namen novega zakona je organizirati doseganje obrambno delavnost privatnih društev kakor tudi primerno sodelovanje javne uprave, katera bo skrbela predvsem za to, kar primanjkuje privatni delavnosti t. j. za gmožna sredstva in izvrševalno moč.

Gospodarski pregled.

Izvoz živine v Italijo. Po južni železnici skozi Kormin in furlanski železnici skozi Červinjan je slo iz Avstrije v Italijo letošnjega oktobra skupaj 19.182 glav razne živine; in sicer 2594 konj, 704 volov, 94 bikov, 3038 krav, 64 bivolo, 8615 junic, 2746 telet, 584 ovac in 643 prešičev. Poleg teh se je izvozilo pa še mnogo zaklane živine in svežega mesa. Tako je slo iz Srbije v posebnih, za prevažanje mesa pripravljenih vagonih le v Milan 182 kvintalov. Laški listi se jezijo, ker Avstrija tako lahko izvaža svoje blago v Italijo, medtem ko se po njih mnenju ovira uvoz iz Italije v Avstrijo na vse možne načine in z visoko colnino.

Izseljevanje v Ameriko. Iz New-Yorka javljajo: Ponovno so poročali z juga Združenih držav, da tamkaj podjetniki naseljene delavce nečloveško izkoriščajo in mučijo, kar so pa časniki južnih držav vedno olepšavali in prikrivali. Nedavno temu je bila v državo Georgija odposlana komisija, ki je imela tamokšnje razmere preiskati. Komisija je uradno konstatovala grozne zlorabe in trpinčenja, ki so jih morali trpeti naseljeni delavci. Po opisovanju preiskovalne komisije se je z naseljenci postopalo bolj nečloveško nego svojedčasno s sužnji. Nadalje poročajo, da so brezvestni ameriški agentje utihotapljali v evropsko časopisje vest, da se v Ameriki išče stotisoče delavcev. O tem pa ni besedice resnične. Delavski trg je vedno neugoden in da se izboljša, tega ni tako hitro pričakovati.

Odločbe obrtnih sodišč.

Priloge dr. D.

VIII. Tožitelj je delal pri tožencu kot tkalski mojster za tedensko mezdo 24 K. Ko je 13. maja 1905 iztopil, je zahteval svoja spričevala nazaj, katera je izročil tožencu, ker ni imel delavske knjižice. Spričeval pa ni dobil nazaj, ker so se izgubila pri tožencu. Dne 24. maja je bil tožitelj obveščen, da so bila njegova spričevala najdena, in sledečega dne jih je sprejel.

Tožitelj je zahteval, ker se brez spričeval ni mogel potezati za novo službo, naj se toženec obzodi na plačilo odškodnine v znesku 100 K.

Proti tožbi pa je toženec ugovarjal, da tožitelj ni dokazal, da se je resnično potegal za kakšno službo in da je zavoljotega ni dobil, ker ni imel spričeval.

Tožitelju je bila prisojena odškodnina v delnem znesku 36 K, glede presežka je bila tožba odbita.

Razlogi: Z ozirom na sedanje delavske in obratne razmere v suknarski branši na tukajšnjem industrijskem trgu se mora smatrati, da bi bil tožitelj, če bi bil imel svoja delavska spričevala, takoj našel novo službo.

Ni navadno, predstavljati se brez spričeval kakemu podjetniku in iskati dela; če se tožitelj tedaj ni potegal za novo mesto, ker bi to bilo itak brezuspešno, ko ni imel svojih spričeval, to njegovim pravicam ne more škodovati.

Obrtno sodišče je tedaj bilo mnenja, da bi bil tožitelj takoj našel primerno mesto, ako bi bil imel svoje dokumente. S tem je pa ugotovljeno, da tožitelju pristojna napram tožencu povračilo škode. Škoda se je ocenila in ugotovila po § 273. c. pr. v.

IX. Tožba damske šivilje proti njeni učenki, da je dožna izpolniti učno pogodbo in zato vrniti se k tožiteljici, je bila odbita.

Nesporno je bilo, da je tožiteljica večkrat pošiljala po opravih toženko, staro komaj 15 let, v bordelj.

Razlogi: Po § 100 obrt. r. je mojster dolžan nadzorovati pravost in obnašanje učenčev v delavnici in izven nje; skrbeti mora za to, da je, marljiv, dobrih nravi in da izvršuje svoje verske dolžnosti.

Po § 101. št. 2., lit. c obrt. r. je učenec, odnosno njegov postavni zastopnik opravičen, učno razmerje porušiti pred pretekom pogojene dobe, ako mojster grobo zanemarija svoje tozadevne dolžnosti.

Obrtno sodišče je našlo v tem, da je toženka morala sicer po opravih hoditi v bordelj, grobo zanemarjenje tožiteljicnih dolžnosti, po katerih bi morala navajati svojo učenko k dobrim nravim.

To, kar se vrši pred bordeljem ali pa notri, gotovo ni primerno, da dviga npravstveni čut mladega dekliča, četudi učenka, kadar je bila poslana po opravih v bordelj, ni morala biti nujno priča neuravnih dejanj, je pa bila — vsled otroške radovednosti — možnost vendarle dana, da bi bila opazila stvari, ki lahko grobo žalijo npravnost in sramežljivost, ne oziraje se na to, da bi se obiskovalci mogli lotiti tudi učenke, ki prihaja v tak kraj.

Obrtno sodišče se je torej, ne da bi se spuščalo še v nadaljno vprašanje, ali je toženka morala opravljati v neprimernem načinu dela, ki ne sodijo v učno razmerje, prepričalo, da je predčasna prerusitev učenja razmerja bila opravičena, in zato je zavrnilo tožbo.

Delavski žepni koledar za leto 1909 je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Proda se hiša, gospodarsko poslopje, vrt, gozd

priljavno za obrt v Ribniku pri Kisovcu, blizu Zagorja ob Savi, pod zelo ugodnimi pogoji.

Več se poizve pri lastniku

Francu Vozelju v Ribniku, p. Zagorje.

Velika in moderna
: zaloga oblek :
= za gospode, dečke in otroke =

A. KUNC

LJUBLJANA, Dvorni trg št. 3
:: (na vogalu Židovske ulice). ::

Strokovnjaška postrežba z izbornimi izdelki, po nizkih, stalnih, na vsakem predmetu označenih cenah.

24-2

Naročila po meri točno in priznana dobro.

Nizke cene! Velika suknena zaloga!

Priporočljiva slovenska trgovina za moško in žensko blago pri

52-5

sv. Cirilu in Metodu
Ljubljana, Lingarjeve ulice 1.

Velika suknena zaloga! Nizke cene!

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatino, zapriseženi
sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajočo se božično in novoletno praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker bodem prodajal po znatno nizkih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj in poštne prosto!

52-4

Kavarna in restavracija ŠVICARIJA

se priporoča.

Telefon št. 177

52-4

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam

zagrebačko in
:: češko pivo ::

Telefon št. 177

Telefon št. 177

Svoji k svojim! Slovenke!

Zahtevajte po vseh trgovinah pravi slovenski izdelek

„ZVEZDNO“
CIKORIJO

iz prve jugoslovanske tovarne za kavine surogate v Ljubljani.

Anton Šarc

Ljubljana

sv. Petra cesta šte. 8.

Zaloga platna in belega blaga.

Izdelovanje perila za gospode in gospe.

Pralnica in
svetlolikalnica

Kolodvorske ulice št. 8.

8-5

Za Božič in novo leto

kupujte darila otrokom

v slovenski trgovini

L. Toni, Sv. Petra c. 31.

Solske potrebščine, solske torbe, albumi za fotografije in razglednice, poezije, pisemski papir v kavetah in omoih, okvirji za fotografije, ročne torbice, denarnice i. t. d. — Velika zaloga naj-novejših božičnih in novoletnih razglednic. — Cene zmerno, posrežba strogo solidna.

7-5

35 letni velik uspeh!

52-5

Močan želodec, pravilno prebavo ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mnogo-
gokrat odlikovano

**želodčno tinkturo
lekarja Piccolija**

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

*Putniki v Ameriko
Hateri želijo dobro, po ceni in
za najboljše potovali naj se obrnejo
na
Simona Hmetetza
v Ljubljani Kolodvorske ulice 22
Kotičarstva Pojavila se je za izpopolnjevanje*

Zahtevajte
po vseh gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

Rdeči Prapor

Pozor!

15-7

Kavarna „ILIRIJA“

Ljubljana, Kolodvorske ulice šte. 22

se priporoča.

Vsak dan celo noč odprta.

Vsak ponedeljek koncert seksteta
na lok ob prosti vstopnini.

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kafetir.

KAVARNA

„Unione“

preje „Tedesco“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtop-
leje. Na razpolago so vsi važni in slo-
venski, italijanski in nemški listi. Vse
pijače poceni. Napitnina je izključena.

Za 36 kron

se dobi:

zimski suknja, suknena obleka,
posamezne hlače, modni telovnik,
pelerina zastoj. 6-3

BLUZE

v težki svili, volni in
drugim modnim blagu,
v krasnih modelih, naj-
novejša modna krila, ko-

stume, dežne plašče, otroške obleke, krstno opravo,
predpasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-
finerje otroške kapice, klobučke, plaščke, pariške modrice,
nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine
zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo pe-
rilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene
radi male režije brez konkurence. 52-4

Prva slovenska ::

:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg šte. 19

se najtopleje priporoča.

104-16

Za odjemalce na debelo priporočam
dolge pelerine, zimski jopice in
klobuke z velikim popustom.

:: Angleško skladišče ::

oblek :: O. Bernatovič

Ljubljana :: Mestni trg šte. 5.

Napak je misliti, da se „dobra kava“ pripravlja

le iz „samih kavinih zrn“, nikakor — zakaj **dober**

pridatek poveča kavino m o č, njeno barvo in

njen okus. —

63-2

To je resnično; prepričajte se blagovoljno s

poskusom

pristnega **„Frankovega“** pridatka za kavo.

Prva domača slov. pivovarna G. Auerjevih dedičev

v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12 --

Ustanovljeno leta 1855.

Številka telefona 210.

Ustanovljeno leta 1855.

10-6

Modna trgovina Pavel Magdič, Ljubljana, Prešernove ulice 7.

Svilnato blago, baržuni, pliši in tenčice.

Čipkasto blago, pajčolani, čipkasti ovratniki, čipke, vložki,
svilnate vezanine. 6-3

Jabots, Fichus, damski ovratniki in kravate.

Svilnati in baržunasti trakovi.

Pozamentarija, porte in žnorce, krepice in žnore za tapetnike.

Krepi in fiori za žalovanje.

Zlate in srebrne resice, čipke in žnore.

Serpe iz svile, čipk in volne.

Nogavice za dame, dekleta in otroke.

Jopice, hlače, otroške perilo in odeje za vozičke

Oprava za novorojenčke, posteljne podloge iz kavčuka.

Gumbi in različne igle.

**Različne podloge in potrebščine za
krojače in šivilje.**

Sukanec za šivanje, pletenje in vezenje.
Idrijske čipke, vezane čipke in vložki.

Pajčolani za neveste, mirtovi venc.

Damsko perilo, spodnja krila, predpasniki in kopalne obleke.

Modrol in potrebščine za modrice.

Glave rokavice in rokavice za uniformirance, ple-
tane, letne in zimski rokavice.

Kopalno perilo, dišave, milo in ustna voda.

Krtače za obleko, glavo in zobe.

Razna narodna pletena in vezena ročna dela.

Srajce za gospode in dečke, spodnje hlače, ovratniki,
zapestnice, naprsnike in žepne rute.

Pravo Jagrovo normalno perilo, tricot srajce, jopice in hlače.

**Mrežaste in potne jopice, sraj-
ce, čepice in pasovi za šport.**

Nogavice, naramnice, odeje in blazine za potovanje.

Kravate, gumbi za manšete.

Za lovce: Telovniki, nogavice, rokavice, dokolenice.

Ogrevalci za kolena, meča, prsi, hrbet, trebuh in glavo.

Nahrbtniki, ovratni roboi.

**Narodni trakovi in zastave, narodne čepice,
torbice in drugi domači narodni izdelki i. t. d.**